

АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ У ДОРОСЛИХ З УРАХУВАННЯМ ОСВІТНЬОГО НАПРЯМКУ

Сич А. Р.

Студентка 5 курсу бакалавра
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: Данілова О. С.

К.психолог.н., доцент кафедри
клінічної та практичної психології, ФПСР

Актуальність теми. У сучасному світі люди зіштовхуються зі значними труднощами у процесі адаптації до різних життєвих ситуацій. Акцентуації характеру можуть впливати на здатність особистості адаптуватися до різних умов і взаємодіяти з іншими людьми.

Зважаючи на те, що майбутні психотерапевти будуть працювати з різноманітними людьми, зі складними життєвими ситуаціями, важливо мати уявлення про власний тип акцентуації характеру або схильність до нього. Така

здатність може допомогти психотерапевтам краще розуміти власні реакції на дії клієнтів, а також допомогти їм краще взаємодіяти з клієнтами, особливо в тих випадках, коли їх акцентуація характеру може зіткнутися з акцентуацією клієнта.

Мета дослідження: Зважаючи на те, що майбутні психотерапевти будуть працювати з різноманітними людьми, включаючи клієнтів з певними домінуючими акцентуаціями характеру, метою дослідження є вивчення типів акцентуацій та схильностей до них у майбутніх психотерапевтів для кращого розуміння домінуючої поведінки і реакцій стосовно клієнтів.

Спілкування з особами різних типів акцентуацій характеру і темпераменту має певні особливості. Деякі типи можуть бути активними співрозмовниками, за інших обставин – більше слухати, аналізуючи соціальну ситуацію. А деякі – можуть проявляти альтруїзм, агресію, апатію, депресію тощо. [1]

Як вважає відомий німецький психіатр К. Леонгард, у 20–50% людей деякі риси характеру настільки загострені (акцентуовані), що це за певних обставин призводить до однотипних конфліктів і нервових зривів. Акцентуація характеру – перебільшений розвиток окремих властивостей характеру на шкоду іншим, у результаті чого погіршується взаємодія з оточуючими людьми. Виявленість акцентуації може бути різноманітною – від легкої, помітної лише найближчому оточенню, до крайніх варіантів, коли треба замислюватися, чи немає хвороби – психопатії.

Концепція К. Леонгарда ґрунтується на уявленні, що існують основні та додаткові риси особистості. Основних рис небагато, вони утворюють ядро особистості, визначають її розвиток, адаптацію, психічне здоров'я. Якщо основні риси набувають розвитку, стають яскраво вираженими, вони визначають особистість у цілому, накладають свій відбиток

на особистість та всі її прояви, а за певних обставин можуть зруйнувати всю структуру особистості. [4]

Сформувавшись, акцентуація розвивається, поки живе особистість. До 26–30 років навіть психопатичні натури можуть набути більшої психічної стійкості, а деякі з них, опинившись у сприятливих умовах, здатні вести нормальне трудове життя.

Майже половина людей належить до змішаних типів – проміжних (зумовлені ендогенними чинниками, наприклад лабільно–циклоїдний, конформно–гіпертимний) і амальгамних (сформовані як наслідок нашарування рис одного типу на ендогенне ядро іншого, наприклад гіпертимно–нестійкий, конформно–нестійкий).

Людина з "нормальним" характером є теоретичним допущенням, а психіатри вважають, що акцентуація є у кожного. [3]

Дослідження розповсюдженості і домінування певних акцентуацій характеру серед студентів, які навчаються на психотерапевтів проходило за допомогою соціальних мереж, за тестом Шмішека–Леонгарда. Кількість опитаних людей – 18. Жінок – 13. Чоловіків – 5. Вік респондентів: від 21 до 43 років.

Кількість людей з вираженою однією та більше акцентуаціями (тобто вище 18 балів) – 8. Серед типів акцентуацій були виявлені такі: демонстративний – 13,8%, педантичний – 3,4%, застрягаючий – 12,1%, збудливий – 6,9%, гіпертимний – 17,2%, дистимний – 5,2%, тривожно–боязкий – 6,9%, емотивний – 17,2%, афективно–екзальтований – 8,6%, циклотимний – 8,6%.

Можемо зробити висновок, що найчастіше зустрічаються 2 акцентуації, які набрали у відсотковому відношенні по 17,2%: емотивний тип акцентуації та гіпертимний.

Емотивний тип характеризує людей з високою емоційною чутливістю та нестійкістю емоційних станів,

надмірна чутливість, сльозливість. [4] Важкі переживання надто глибоко зачіпають, що особа не може «вимкнутися», таку людину легко зворушити, події, що відбуваються у романі чи фільмі, часто викликають у неї сльози. [1]

Гіпертимний відзначається енергійністю, яскравою експресивністю (багатством міміки, жестів, рухів), високою мовленнєвою активністю, жвавістю, веселістю, оптимізмом, ініціативністю. [4] Гіпертимічна особистість легко розпізнається у звичайній розмові. Балакує і життєрадісний настрій відразу звертають на себе увагу. Розумова рухливість знаходить своє відображення у міміці. Такі люди люблять панувати у суспільстві. [1]

Опитування (тест Шмішека) було проведено серед людей, які знаходяться на території України під час військових дій.

Розглянемо більш детально характеристики кожного з типів для розуміння можливої поведінки психотерапевта у спілкуванні з клієнтом.

Емотивний (емоційний)

Особливості спілкування і поведінки: надмірна чутливість, уразливість, глибоко переживають найменші прикросі, занадто чутливі до зауважень, невдач, тому в них частіше сумний настрій. Віддають перевагу вузькому колу друзів і близьких, котрих розуміють з півслова. Рідко вступають у конфлікти, відіграють в них пасивну роль. Образи не виказують назовні

Риси, привабливі для співрозмовників: альтруїзм, співчуття, жалісливі, радіють чужим удачам. Виконавці, з високим почуттям обов'язку. Гарні сім'янини.

Риси, що відштовхують і спричиняють конфлікт: крайня чутливість, сльизливість. Можуть провокувати напади з боку невихованих або дратівливих людей.

Ситуації, в яких можливий конфлікт: конфлікти з близькою людиною, смерть або хвороба рідних сприймається трагічно. Протипоказані несправедливість, хамство,

перебування в оточенні брутальних людей. Схильні до невротичної депресії, інфаркту, гіпертонії

Діяльність, якій віддається перевага: сфера мистецтв, медицина, виховання дітей, догляд за тваринами, рослинами

Гіпертимічний (гіперактивний)

Особливості спілкування і поведінки: надмірна чутливість, уразливість, глибоко переживають найменші прикросі, занадто чутливі до зауважень, невдач, тому в них частіше сумний настрій. Віддають перевагу вузькому колу друзів і близьких, котрих розуміють з півслова. Рідко вступають у конфлікти, відіграють в них пасивну роль. Образи не виказують назовні:

Риси, привабливі для співрозмовників: енергійність, жага діяльності, ініціативність, відчуття нового, оптимізм

Риси, що відштовхують і спричиняють конфлікт: легковажність, схильність до аморальних вчинків, несерйозне ставлення до обов'язків, дратівливість у колі близьких людей

Ситуації, в яких можливий конфлікт: протипоказані монотонність, самотність, умови жорсткої дисципліни. Постійні моралі можуть викликати гнів. Часто бувають випадки захворювання маніакально–депресивним психозом.

Діяльність, якій віддається перевага: робота, пов'язана з постійним спілкуванням: організаторська діяльність, постачальник, служба побуту, спорт, театр. Схильні до зміни професій, місць роботи. [2]

Висновки. Отже, отримані результати свідчать про те, що серед студентів, які навчаються на психотерапевтів, зустрічаються різні акцентуації характеру. Найбільш поширені акцентуації серед досліджуваних студентів – емотивний та гіпертимний типи. Зважаючи на те, що серед опитаних студентів, які обрали професію психотерапевта, найчастіше зустрічаються акцентуації емотивного типу та гіпертимного типу, можна зробити припущення про те, що такі люди мають відповідні особистісні особливості, які зробили професію психотерапевта для них привабливою.

Наприклад, люди з акцентуацією емотивного типу можуть бути більш чутливими до емоцій і ставитися з розумінням до проблем інших людей. Люди з гіпертимною акцентуацією можуть бути більш енергійними і позитивно налаштованими, що може допомогти їм ставитися з оптимізмом до своєї роботи і до проблем, з якими зіштовхуються їх клієнти. Однак, важливо зазначити, що акцентуація характеру не є прямим показником професійної придатності до психотерапії, а лише може дати загальну картину про особистісні особливості людей, які обирають таку професію.

Література

1. Леонгард К. Акцентуированные личности: Пер с нем. <https://booksonline.com.ua/view.php?book=168360&page=14>
2. Ліфарєва Н. В. *Психологія особистості*: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 240 С. <https://studentam.net.ua/content/view/3234/86/>
3. Палій А. А. Диференціальна психологія. Курс лекцій. 2010 рік 432С. https://pidru4niki.com/15100827/psihologiya/aktsentuatsiyi_harakteru_reaktsiya_osobistosti_frustratsiyi
4. Столяренко О. Б. «Психологія особистості» (курс лекцій та практикум): Навчальний посібник. Кам'янець–Подільський: ПП «Медобори2006», 2011. 220С. https://pidru4niki.com/1584072030634/psihologiya/psihologiya_osobistosti